

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 38. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius01val-shoot-idm140153320914688/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

telse af Fortalen maa derfor anses for original. En Sammenligning med den tyske Text viser, at Palladius — ligesom ved Skriftemaalet, Bønnerne og Hustavlen — har fulgt denne nøje¹.

De tre egenlige Katekismusstykker: de ti Bud, Troesbekendelsen og Fadervor havde været oversat i 1532 af Sadolin og i 1537 af Vormordsen, hvis Oversættelse Palladius — som vi har set (foran S. 3 f.) — benyttede i sin Katekismusudgave fra samme Aar. Oversættelsen i Enchiridion 1538 er i det væsentlige ikke nogen ny Oversættelse, men en ordret Benyttelse af Sadolins. Kun hvor denne i et Par Bønner følger den latinske Katekismusoversættelse, giver Palladius en ny dansk Redaktion i Overensstemmelse med Luthers tyske Text. Forandringer i Ordforraadet er sjældne, men findes dog et Par Steder i Troesbekendelsen, hvor Palladius dels følger sin egen Katekismus fra 1537 dels Texten i Henrik Smiths Katekismus fra samme Aar: „En liden Dyalogus“². Desuden ændres forskellige ældede eller dialektfarvede Ord og Udtryk. Medens dette kun sker undtagelsesvis, er de grammatiske, lydige og ortografiske Former undergaaet gennemgribende Forandringer, der viser os den stærke Udvikling i Skriftsproget i hin Tid³.

Stykkerne om Daabens og Alterets Sakramenter fandtes ligeledes i Sadolins og Vormordsens Katekismer, desuden i meget forkortet Form i Palladius' Katekismus 1537; endvidere fandtes Nadvertexten i forskellige Messebøger, saaledes i „Thet cristelige messze embedhe“, Malmø

¹ Om Afvigelser fra den tyske Text, se Noterne. Jeg skal blot her ved et enkelt Exempel vise, hvor fremherskende den tautologiske Om-skrivning er. S. 71 af. er *bo oc bygge* (L. 3) Oversættelse af ty. *wanen* (*wonen*); *nyde oc bruge* (L. 5) Oversættelse af ty. *geneten* (*geniessen*); *forstaend oc vdiydning* (L. 7) Oversættelse af ty. *vorstandt* (*verstand*); *tiid oc stand* (L. 11) Oversættelse af ty. *wile* (*weile*), og *styld oc tyfferi* (L. 24) er Oversættelse af ty. *stelende* (*stelen*).

² Se Noterne S. 110—111.

³ Nærmere nf. S. 45 f.

1529 og i Messehaandbogen, Malmø 1535. Palladius giver imidlertid en ny Oversættelse efter Tysken, dog med Benyttelse af Sadolins Oversættelse og — for selve Nådverordenes Vedkommende — af sin egen Katekismus 1537, som paa dette Punkt jo var i Overensstemmelse med Texten i Messebøgerne d. v. s. med den traditionelle Text¹.

Vielses- og Døbebogen fandtes i en slet skreven, men nøjagtig Oversættelse i Messehaandbogen 1535. Men denne har Palladius kun for ganske enkelte Udtryks Vedkommende benyttet. Dernæst fandtes Døbebogen i stærkt bearbejdet Form i et Skrift af Tavsens „En ret christelig fadzon at christne Børn med paa danske“, Viborg 1528. Denne Bearbejdelse er i nogen Grad nyttet i Palladius' Oversættelse. Endelig er det sandsynligt, at han ogsaa har brugt en Bearbejdelse af Vielsesbogen: „Een Christelig Fadzoen at viiæ brudfolck met. Mart. Luth.“, Viborg 1530; men herom kan intet sikkert bestemmes, da Skriftet er tabt. Saa meget er imidlertid utvivlsomt, at Palladius ikke — saaledes som ved Fortalen, Skriftemaalet, Hustavlen og Bønnerne — har oversat direkte efter den tyske Text, dertil er Afvigelserne fra denne for mange. Han har som Mellemlid haft en dansk Oversættelse, og denne Oversættelse har som Grundlag haft den højtyske Text; thi Brudens Navn er hos Palladius *Grete* ligesom i de højtyske Udgaver, mens Bruden i de nedertyske Udgaver hedder *Anna*². Hvad selve Skrifttexterne angaar, som jo findes i stor Udstrækning i Vielsesbogen, afviger de paa mange Punkter fra Luthers Original; men en Sammenligning mellem Palladius' Oversættelse og de nyeste Bibel-Oversættelser fra Samtiden (Tavsens Oversættelse af Mosebøgerne fra 1535 og Chr. Pedersens Oversættelse af det ny Testamente fra 1529 og 1531) viser, at Palladius helt igennem har grundet sin Oversættelse paa disse Bibelarbejder, og

¹ Se foran S. 25.

² Saaledes ogsaa i Oversættelsen i Messebogen 1535, for hvilken da en nedertysk Udgave maa ligge til Grund.